

## INNOVATIVE PROJECTS IN THE FIELD OF DEVELOPMENT AND PRODUCTION OF THE TEXTILE INDUSTRY

Agzamova Sitora Alisherovna

Specialty in design (clothing and fabrics)

2nd stage undergraduate

Named after Kamoliddin Behzod

National Institute of Art and Design

**Аннотация:** мақолада Ўзбекистон текстиль фаолияти ва ишлаб чиқариш жараёни таҳлил этилган. Ўзбекистон Республикасини ривожлантириш ва тараққиёт стратегиясида белгиланган вазифаларнинг амалий ечими ёритилган.

**Калит сўзлар:** Тўқимачилик саноати, иш фаолиятини баҳолаш, иқтисодий ривожланишдаги ўрни, ютуқлари, ривожланиш устуворликлари.

**Аннотация:** в статье анализируется текстильная деятельность и производственный процесс Узбекистана. Освещается практическое решение задач, поставленных в стартапе по развитию и развитию Республики Узбекистан.

**Ключевые слова:** текстильная промышленность, оценка эффективности, роль в экономическом развитии, достижения, приоритеты развития

**Abstract:** the article analyzes textile activity and production process in Uzbekistan. The practical solution of the tasks set in the startup for the development and development of the Republic of Uzbekistan is highlighted.

**Keywords:** textile industry, efficiency assessment, role in economic development, achievements, development priorities

Ўзбекистоннинг текстиль ва ишлаб чиқиш фаолияти фаол равишда ривожланиб бораётган саноатнинг тармоқларидан саналади. Текстиль соҳаси мустақил Ўзбекистоннинг хом-ашё базасини доимий ихтиёжда бўлагн тармоқ бўлиб, аҳоли сонининг ортиши ва чет эл экспорти бу саханинг асосий истеъмолчилари саналади. Ўзининг рақобатбардошлик хусусиятига кўра чет эл инвестицияларни кiritиш, янги корхоналар очиш ва иш ўрни яратишда кенг салмоққа эга бўлагн давлатнинг миллий иқтисодиётининг йўналиши сифатида ривожланмоқда.

Йил мобайнида текстиль соҳаси маҳсулотларига бўлган талаб йирик корхоналар томонидан анча ортиб: трикотаж матосидан устки кийимлар икки баробар, пахта- ип калавасини 1,7 баравар, трикотаж матосини эса 1,2 баробарга ошиганига эришилди.

текстиль ва ишлаб чиқиш фаолиятини стратегик ривожлантириш мақсадлари белгиланган бўлиб, келгуси беш йил ичида қуйидаги вазифалар ўз ечимини кутмоқда:

Тўлиқ пахта – ип тўқимасини тўлиқ қайта ишлаш (пахта ип маҳсулотидан то текстиль маҳсулоти ва тайёр трикотаж маҳсулотларгача бўлган даврни ўз ичига олади).

- халқаро стандартларга жавоб берадиган ташқи бозорларда юқори технологияли, рақобатбардош маҳсулотларнинг кенг ассортиментини ишлаб чиқаришни таъминлаш,

- Республикани Марказий Осиёдаги етакчи тўқимачилик ишлаб чиқарувчисига айланиши,

- сифат менежментининг замонавий усуллари ва халқаро стандартларни жорий этиш, халқаро талабларга мувофиқ маҳаллий маҳсулотларни сертификатлаш тизимини яратиш;

- енгил саноат ва иқтисодиётнинг бошқа тармоқлари ўртасида ўзаро кооперацион алоқаларни ривожлантириш ва шу асосда тўқимачилик ва кийим-кечак ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш даражасини ошириш;

- тайёр, пахта ва пахта бўлмаган матолар (аралаш, синтетик, жун, жун жун, чойшаб, меҳел ва декоратив, техник, кимёвий тоғали маҳсус матолар, маҳсус турдаги қопламалар билан ишлаб чиқариш ва ассортиментини кенгайтириш-кам қийимланган ва шакл барқарорлиги ҳамда харажатлар сарфининг пасайиши);

- маҳаллий кийим-кечак брендларини яратиш ва ривожлантириш орқали кийимларни моделлаштириш ва лойиҳалаш даражасининг ўсишини ҳисобга олган ҳолда тикувчилик ва трикотаж

маҳсулотларини ишлаб чиқариш, саноат коллекцияларини яратишда модельер ва дизайнерларнинг ролини кучайтириш, дунёда таниқли мода дизайнерларининг лицензиялари бўйича кийим-кечак ишлаб чиқаришни кўпайтириш, ипларнинг янги турларидан матолардан фойдаланган ҳолда турли услуб ва шаклдаги замонавий замонавий трикотаж маҳсулотларини чиқариш;

- янги авлод синтетик ва сунъий толалар ва бошқа омиллар таъсирини тўлиқ ўрганиш ва амалиётга жорий этиш истиқболларини белгилаб беришдан иборат бўлади.

Ўзбекистон Республикасини ривожлантириш тараққиёт стратегиясида рақобатбардош кадрлар яратиш ва миллий иқтисодиётни қайта қуриш, янгилаш ва фаолият кўрсатаётган тармоқларини янада таққий этириш устувор қилиб белгиланди.

Текстиль саноати миллий иқтисодиётни ривожлантиришда асосий етакчи тармоқлардан бўлиб, маҳаллий маҳсулотлар ва янги турдаги ишлаб чиқариш маҳсулотларини ички ва ташқи бозорга тақлиф қилиш орқали ўз ривожланиш стратегиясини белгилаб берди.

Текстиль соҳасини ривожлантиришнинг стратегик мақсадлари этиб қуйидагилар белгилаб берилди:

Иқтисодиётда текстиль саноатининг улушини кўпайтириш;

Текстиль соҳасини янги замонавий технологиялар орқали ривожлантириш ва ишлаб чиқиш жараёнига илғор технологияларни тадқиқ этиш;

Ишлаб чиқариш жараёнига кластер ёндашувни тадқиқ этиш, пахта маҳсулотини етиштиришдан бошлаб, то уни тайёр маҳсулот даражасига келиш жараёнини ўз ичига қамраб оладиган, улкан сармояга айлантириш.

Ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва четдан тайёр маҳсулот олиб киришни камайтириш орқали диверсификация жараёнини амлағ ошириш муҳим саналади.

Рақобатбардош маҳсулот яратиш ва унинг экспортни кучайтириш.

Стандартлаш ва сертификатлаш тизимини янада барқарорлаштириш ҳамда текстиль соҳасини халқаро стандартларга мос равишда ривожлантиришдан иборат.

Хом-ашё маҳсулотларини муътадиллаштириш ва ишлаб чиқариш соҳасига логистика ва муҳандислик технологияларини киришдан иборат бўлади.

Ишлаб чиқариш жараёнига инновацион технологиялар, дизайнерлик ишланмаларини, ноу-хау ва маҳаллий ишлаб чиқариш фурнитура ва аксессуарларини маҳаллайтиришдан иборат бўлади.

Кенг ишчи ўрни айниқса аёлларнинг ўрнини яратиш ва аҳолининг бандлигини таъминлаш муҳим вазифалардан саналади.

Ҳаракатлар стратегиясининг бир қисми сифатида қабул қилинган ва ушбу даврда соҳани ривожлантиришнинг янги босқичига қаратилган асосий сиёсий ҳужжат Президентнинг 14 йил 2017 декабрдаги "тўқимачилик ҳамда кийим-кечак ва трикотаж саноатини ривожлантиришни жадаллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармони текстиль соҳасини кенг ривожланишига асос бўлади. Мазкур Фармон доирасида соҳани ривожлантиришнинг ўзига хос механизми – тўқимачилик ва кийим-кечак ва трикотаж саноатини жадал ривожлантириш учун "йўл харитаси" ишлаб чиқилди. Йўл харитасида тўқимачилик ва кийим-кечак ва трикотаж саноатида бошқарув тизимини такомиллаштириш ва кадрлар тайёрлаш, ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, тўқимачилик саноатининг технологик жараёни ва инфратузилмасини ривожлантириш, ташқи иқтисодий фаолиятни фаоллаштириш, тўқимачилик саноатига халқаро стандартларни жорий этиш бўйича чора-тадбирлар кўзда тутилган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 14.12.2017 йилдаги Фармони билан. "Ўзбекенгилсаноат" ДП-5285 АЖ тугатилиб, "ўзтўқимачиликсаноат" уюшмаси ("Ўзтехтилпром") ташкил этилди.<sup>1</sup>

Ислохотлар, яхши танланган стратегия ва уюшманинг ваколатли бошқаруви маҳаллий тўқимачилик компанияларига ижобий ўсиш динамикасини намоиш этишга имкон беради.

Қарор доирасида тўқимачилик ва тикувчилик-трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи корхоналарга солиқ ва божхона имтиёзлари, хусусан, даромад солиғи, мол-мулк солиғи, кичик фирма ва кичик корхоналар учун ягона солиқ тўловидан, импорт қилинадиган асбоб-ускуналар,

<sup>1</sup> Р. Абатулов, "2017-2020 йилларда Ўзбекистон тўқимачилик саноатининг ривожланиши шарҳи" // <https://uzts.uz/obzor-razvitiya-tekstilnoy-otrasli-uzbekistana-v-2017-2020-godah/>

бутловчи қисмлар, республикада ишлаб чиқарилмайдиган хом ашё ва материаллар учун божхона тўловларидан ва бошқалардан озод қилиш шаклида берилди.

2017 йилдан бошлаб, текстиль маҳсулотларининг кластер тизими йўлга қўйилган бўлиб, 2018 йилдан бошлаб пахта-ип маҳсулотларини ишлаб чиқариш борасида янги замонвий ёндашувлар кенг дорий этилиш белгилаб берилган.

Тўқимачилик саноатини ривожлантириш стратегиясини амалга оширишнинг асосий якуний натижалари:

- саноатнинг сезиларли даражада ривожланган ривожланиши;
- хом ашёдан тайёр маҳсулотгача бўлган ягона занжирни яратиш, кластерлар ташкил етиш;
- тўқимачилик маҳсулотларининг экспорт салоҳиятини кенгайтиришдаги катта ўзгаришлар;
- саноатнинг меҳнат талаб қиладиган ишлаб чиқариш сифатида ижтимоий аҳамиятини мустаҳкамлаш ва янги иш ўринларини яратиш сифатида амалга оширилади.

Тўқимачилик саноатининг барқарор ва илғор ривожланиши. Ўзбекистон макроиктисодий комплексида тўқимачилик ва кийим-кечак ва трикотаж саноатининг ролини қуйидаги маълумотлар билан баҳолаш мумкин: бугунги кунда республика ишлаб чиқариш саноатида банд бўлган барча ишчиларнинг қарийб 28 фоизи унда тўпланган, 2020 йил охирига келиб унинг маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмидаги улуши 15,2 фоиздан, истеъмол ноозик—овкат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмидаги улуши 30 фоиздан ортқни ташкил этди.<sup>2</sup>

2017 йил феврал ойида Ўзбекистонда биринчи марта Кластер ислохотини амалга ошириш бўйича Республика Президенти томонидан фермер хўжаликлари ва тўқимачилик саноати корхоналари ўртасида бозор муносабатларини шакллантириш бўйича чора-тадбирларни изчил амалга ошириш доирасида Бухоро вилоятига ташрифи чоғида таклиф этилди.

Маҳаллий хом ашёни қайта ишлайдиган ишлаб чиқариш кластерларини ишлаб чиқиш иқтисодий ўсишни ошириш учун минтакалардаги ресурсларни сафарбар қилиш усулларида биридик. Тижорат масаларини ҳал этишда кластерларнинг ўрни бекиёс эканлиги кўриниб турибди. Кластерлар енгил саноатда ҳам-ашёни етиштиришдан бошлаб, то охириги тайёр маҳсулот етиштиргунча бўлган вазифаларни амалга оширади. Кластерлар фермер хўжаликлари томонидан пахта хомашёсини етиштириш ва уни ўз ишлаб чиқариш объектларида янада чуқур қайта ишлаш учун тўқимачилик корхонасига етказиб бериш бўйича тўғридан-тўғри шартномалар тузиш асосида, ташкил етилган тўқимачилик корхоналари ва фермер хўжаликлари ўртасида кооперация алоқаларини ўрнатиш вазифасини муваффақиятли ҳал етмоқда ва ҳар икки минтақа ва умуман мамлакатнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишига муҳим ҳисса қўшмоқда.

Шундай қилиб Республикада, пахта ишлаб чиқариш, ип-газлама яратишдан – тайёр маҳсулот чиқаришга бўлган жараён бир неча босқичларни ўз ичига қамраб олади ва бу қамров тўғри ташкил этилса, аниқ кўзланган натижаларни беради.

#### Адабиётлар рўйхати.

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 7.02.2017 йилдаги қарори билан тасдиқланган 2027-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича ҳаракатлар стратегияси. Юқорига-4947
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 21 декабр 2016 йилдаги қарори. ПҚ-2687 "2017-2019 йилларда тўқимачилик ва кийим-кечак ва трикотаж саноатини янада ривожлантириш чора-тадбирлари дастури тўғрисида" // <https://lex.uz/docs/3080758>
3. Р. Абатуров, "2017-2020 йилларда Ўзбекистон тўқимачилик саноатининг ривожланиши шарҳи" // <https://uzts.uz/obzor-razvitiya-tekstilnoy-otrasli-uzbekistana-v-2o7-2o2o-godah/>
4. "Ўзтекстильпром уюшмаси саноат ташкилотлари орасида биринчи бўлиб ИСО 9001: 2015 халқаро стандартларини амалга оширди" // <https://etextile.uz/2021/03/01>
5. <https://ifmr.uz/publications/articles-and-abstracts/textile>

<sup>2</sup> <https://ifmr.uz/publications/articles-and-abstracts/textile>

6. P. Абатуров, "2017-2020 йилларда Ўзбекистон тўқимачилик саноатининг ривожланиши шарҳи" // <https://uzts.uz/obzor-razvitiya-tekstilnoy-otrasli-uzbekistana-v-207-2020-godah/>
7. Umarova Gulzoda Ernazarovna. KOSTYUM BADIY DIZAYNIDA RANGLAR JILOSIDAN UNUMLI FOYDALANISH. [https://www.conferences.uz/plugins/themes/bootstrap3/pdf/conf\\_25\\_2020/13.Arхitektura\\_yonalishi\\_2\\_qism.pdf](https://www.conferences.uz/plugins/themes/bootstrap3/pdf/conf_25_2020/13.Arхitektura_yonalishi_2_qism.pdf)
8. Z.M.Saidova bo'lajak dizaynerlarni tayirlashda maketlashtirish metodining ilmiy – amaliy ahamiyati, TA" LIM, FAN VA INNOVATSIYA, 2021 YIL 1-SON
9. Ataxanova, F. Z. (2016). YOSH DIZAYNERLARNING IJODIDA AN'ANALAR VA MODA MUSHTARAKLIGI TO'G'RISIDA AYRIM MULOHAZALAR. In sborniki konferentsiy nis Sosiosfera (No. 40, pp. 69-73). Vedecko vydavatelske centrum Sociosfera-CZ sro.
10. Ataxanova, F. . (2021). ZAMONAVIY MODADAGI ETNO-YO'NALISH SHAKLLANISHINING TARIXIY BOSQICHLARI. Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn instituti axborotnomasi ilmiy-amaliy jurnali, 5(02), 69-71. Retrieved from <https://bringsofttechnologies.com/journals/index.php/bnifadnakb/article/view/26>
11. Ataxanova F. Z. Etno-stil: na podiurnax i realnosti (na Primere deyatel'nosti dizaynerov Uzbekistana) // European Journal of Arts. 2019. №3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/etno-stil-na-podiumah-i-realnosti-na-primere-deyatelnosti-dizaynerov-uzbekistana> (Data obratsheniya: 25.12.2021).
12. O'zbek an'anaviy libosi va zamonaviy modaning o'zaro integrasiya jarayonini tahlil etishdagi metodologik muammolar FZ Ataxanova - Vzgl'yad V proshloe, 2021
13. F.Z. Ataxanova USING TRADITIONAL METHODS OF MAKING UZBEK COSTUME IN MODERN DESIGN DURING QUARANTINE DUE TO COVID-19 European Journal of Molecular & Clinical Medicine ISSN 2515-8260 Volume 7, Issue 2, 2020
14. FZ Ataxanova libos yaratuvchi dizaynerlar tomonidan optik illyuziyalarni qo'llash muammolari, - Perekryostok kulturi, 2020
15. Саидова З. Нотўқима газламалардан фойдаланиб креатив – тиббий бош кийим лойиҳаларини яратиш
16. Юнусходжаева, С. А. (2019). ЁШ РАССОМНИ ЎҚИТИШДА САМАРАЛИ УСУЛЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ. *ПЕРЕКРЁСТОК КУЛЬТУРЫ*, 1(4).
17. Юнусходжаева, С. А. (2020). КАСБ ТАЪЛИМИ ЙЎНАЛИШИДАГИ ТАЛАБАЛАРНИ ЎҚИТИШДА КАСБИЙ БИЛИМНИ ЧУҚУР ЎЗЛАШТИРГАН МУТАХАССИСЛАРНИ ТАРБИЯЛАШ ВА МИЛЛИЙ ЛИБОСЛАРИМИЗГА ОИД БИЛИМЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АФЗАЛЛИК ЖИҲАТЛАРИ. *ПЕРЕКРЁСТОК КУЛЬТУРЫ*, 2(4).
18. Атаханова, Ф. З. (2020). ЛИБОС ЯРАТУВЧИ ДИЗАЙНЕРЛАР ТОМОНИДАН ОПТИК ИЛЛЮЗИЯЛАРНИ ҚЎЛЛАШ МУАММОЛАРИ. *ПЕРЕКРЁСТОК КУЛЬТУРЫ*, 2(4).
19. Irgasheva, M. S. (2021). O'SMIR YOSHDAGI BOLALAR GARDEROBIDAGI KIYIMLARGA QO 'YILADIGAN TALABLARNING O 'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI TAHLILI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(10), 746-751.
20. Tursunpo'latova, D. R. Q. (2021). KIYIMDAGI "NEW LOOK" USLUBI, KELIB CHIQISH TARIXI VA ZAMONAVIY MODA YO'NALISHIDA AKS ETISHI TAHLILI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(10), 752-762.
21. Ходжаева, У. М. (2019). ДИЗАЙН КАК ИСКУССТВО. *Экономика и социум*, (5), 1229-1232.
22. Mirzaeva, Nodira Abdukhamidovna PhD and Umarov, Abdukhamid Sattarovich associate professor (2021) "PEDAGOGICAL INNOVATION EDUCATION CLUSTER IN THE DEVELOPMENT OF NATURAL SCIENCE LITERACY: THE CHIRCHIK EXPERIENCE IS IN PRACTICE.," Central Asian Journal of Education: Vol. 6 : Iss. 1 , Article 17.Available at: <https://uzjournals.edu.uz/cjedu/vol6/iss1/1>